

Kommentti: Mallit eivät huomioi odotuksia*

PPAAVO SUNI

Tutkija

ETLA

1. Taustaa

Maailmantalouden näkymät ovat muuttuneet olennaisesti runsaassa vuodessa. Euforisesta Kaakkois-Aasian kasvuihmeen ihailusta on päädytty pessimistisimmillään hyvin synkkiin arvioihin niin Aasian kuin koko maailman lähitulevaisuudesta. Aasia on kriisistä huolimatta nykyään maailmantalouden keskeisiä alueita paitsi väestönsä myös taloudellisen kokonsa suhteen. Jatkossa Aasian tapahtumien uutisointi on normaalia arkipäivää.

Viime vuoden heinäkuussa alkaneen Aasian talouskriisin vaikutusten arvioita on jatkuvasti jouduttu tarkistamaan synkemmiksi länsimaiden näkökulmasta. Kriisistä on tullut yleismaailmallinen finanssikriisi etenkin, kun Venäjä ja Venäjän »tilapäisten» maksulykkäysten ilmoituksen jälkeen Etelä-Amerikka ovat saaneet »tartunnan».

* Valmisteltu puheenvuoro Pertti Haaparannan esitelmään Kansantaloudellisessa Yhdistyksessä 28.10.1998.

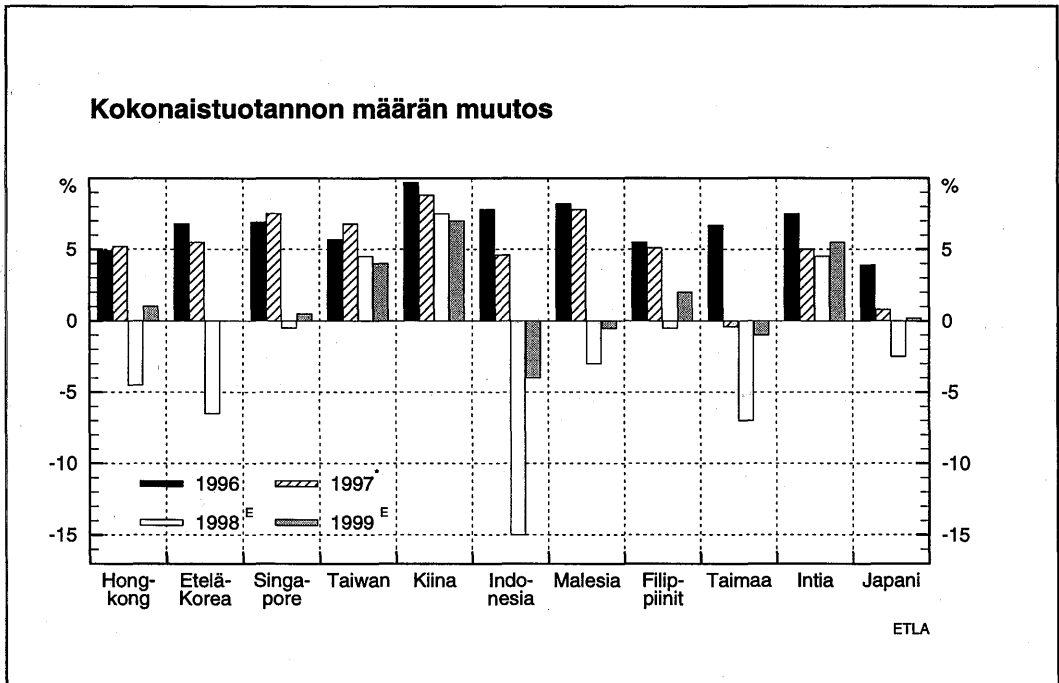
Oheisessa kuviossa on esitetty ETLAn syyskuisia arvioita Aasian tilanteesta. On ilmeistä, että ETLAnkin on tarkistettava ennusteita jonkin verran synkempään suuntaan Aasian suhteen. Japanin taloustilanne on viimeaikaisista toimista huolimatta keskeinen uhka alueen talouskehitykselle. Joistakin toipumisen merkeistä huolimatta – korot ovat laskeneet useissa maissa, valuuttakurssit ovat vahvistuneet ja pörssikurssit kääntyneet ainakin tilapäisesti nousuun, kriisi nähdään edelleen vahvana uhkana maailman talouskehitykselle.

2. Malli

Professori Haaparannan käyttämä, GTAP-malli (Global Trade Analysis Project) on perin mielenkiintoinen. Siinä otetaan huomioon Aasian kriisin useamman tyyppiset vaikutukset teollisuusmaiden suhteen: teollisuusmaiden vaihtosuhteiden paraneminen, ulkomaankaupan negatiiviset määrälliset vaikutukset sekä rahoituselinten olojen keveneminen.

Mallissa on verraten laaja toimiala- ja maa- sekä tuotannontekijäjako, mikä on tietääkseni

Kuvio 1.

ainutlaatuisia tämänkaltaisissa malleissa. Tämä on saatu aikaan soveltamalla ns. kalibrointia, jossa heikonkin tilastoaineiston maista saadaan työstetyksi mallit, joita voidaan käyttää varsin monipuoliseen laskentaan.

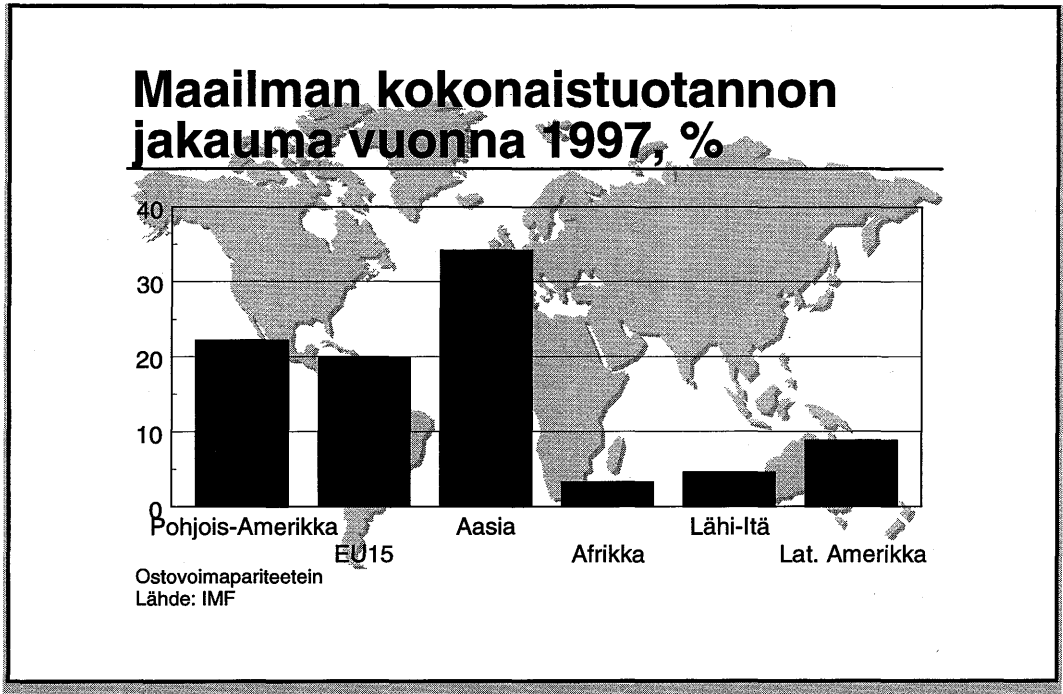
Esitelmöitsijä oli aggregoinut maat 8 alueeseen ja 17 toimialaan. Kriisimaa-aggregaattiin oli sisällytetty myös Japani, vaikka se poikkeaa luonteeltaan huomattavasti alueen muista maista. Japanin talouskriisi alkoi jo vuosikymmenen alussa. Lisäksi se on taloudellisen merkityksensä puolesta aivan omaa kokoluokkaansa.

Tulokset saattaisivat olla vielä mielenkiintoisempia, mikäli Japani erotettaisiin omaksi alueekseen. Näin pysyttäisiin tarkastelemaan mm. Japanin lukuisten talouspakettien vaikutusta.

3. Tulokset

Tutkimuksen tulokset ovat hyvin virkistäviä. Niissä tulevat selvästi esiin myös teollisuusmaiden kannalta positiiviset vaikutukset, korkotason aleneminen ja vaihtosuhteen paraneminen. Negatiiviset, kauppavirtoihin perustuvat vaikutukset tulevat tällöin mukaan oikeassa mittasuhteessa. Periaatteessa pienten kriisimaiden kauppavirtavaikutus muuhun maailmantalouteen voi näkyä vain joillakin toimialoilla. Neljän kriisimaan, Etelä-Korean, Indonesian, Malesian ja Thaimaan kokonaistuotanto on ostovoimaparieteettien avulla arvioituna vain hieman suurempi kuin Ison-Britannian BKT. Näin ollen maailmantalouden kaatuminen näiden maiden talousongelmiin on selvää liioittelua, vaikka talous-

Kuvio 2.

kasvu on ollutkin pitkään maailman huippuluokkaa. Sen sijaan Japanin ja Kiinan ongelmat voivat olla kohtalokkaammat jo pelkästään ulkomaankaupan näkökulmasta.

Reaalitaloudellisen, lähinnä ulkomaankaupan kautta tapahtuvien taloudellisten vaikutusten ohella, kansainvälisten sijoittajien riskien uudelleenarviointi, »pako laatuun» aiheuttaa nopeasti taloudellisia vaikutuksia ympäri maailmaa. Tämä kaksijakoinen vaikutus on otettu hyvin huomioon professori Haaparannan käyttämässä mallissa.

Maailmantalouden uusi keskeinen ongelma, finanssimarkkinoiden epävakaus tulee näin hyvin esiin tutkimuksessa. Kooltaan pieneltäkin alueelta voi tulla maailmantalouden kannalta kohtalokkaita vaikutuksia, jos se johtaa suuriin

muutoksiin sijoittajien portfolioikäyttäytymisessä. Latinalainen Amerikka on tästä hyvä esimerkki. Venäjän elokuussa seuranneesta valuuttasidonnaisuuden purkamisesta ja velkojen maksun osittaisesta jäädyttämisestä seurasi kansainvälisten sijoittajien riskien uudelleenarviointi. Tämän seurauksena oli valuuttapako Latinalaisesta Amerikasta ja sen seurauksena lisääntynyt huolestuminen Yhdysvaltain myönteisen talouskehityksen jatkuvuudesta.

Professori Haaparannan tutkimuksessa kriisin teollisuusmaiden näkökulmasta myönteiset vaikutukset ylittävät selvästi kielteiset vaikutukset. Toisin sanoen suurta huolta ei pitäisi olla Suomenkaan näkökulmasta. Joissakin muissa tutkimuksissa (esim. Barrell 1998) on saatu samansuuntaisia, joskin pessimistisempiä tuloksia.

4. Yhteenveto

Tulokset eivät ole itsestäänselvyksiä eikä mallin tuloksia pidä tulkita ennusteina kuten esitelmässä todettiin. Mallissa ei oteta huomioon odotusvaikutuksia eli sitä, että kriisi saattaa johdattaa Yhdysvalloissa ja Euroopassakin lisääntyneeseen varovaisuuteen ja tätä kautta edelleen heikkoon talouskehitykseen. Malli kaipaa epäilemättä vielä hienosäätöä ennen kuin sitä voidaan käyttää täsmällisempään arviointiin. Sen tulokset kuitenkin antavat lisäuskoa maailmantalouden kasvun jatkumiselle.

Kriisin negatiiviset vaikutukset tulevat teollisuusmaille viennin vaikeutumisesta kriisialueelle ja kolmansille markkinoille sekä tuonnin lisääntymisestä. Suomen näkökulmasta Aasian osuus viennistä on kasvanut tuntuvasti kuluvalle vuosikymmenellä osin Suomen laman aiheuttamana. Siten eräillä toimialoilla negatiiviset vaikutukset ovat ilmeiset. Kuitenkin kriisistä teollisuusmaille aiheutuvat »positiiviset» vaikutukset keventävät näitä vaikutuksia – etenkin jos Euroopan ja Yhdysvaltain talouksilla on riittävästi kriisinsietokykyä tuonnin kasvun suhteen.